

**ยุทธศาสตร์ความร่วมมือภาครัฐและเอกชน
เพื่อพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม**
**Public and private sector cooperation strategy for developing welfare
for the elderly in Sam Phran District, Nakhon Pathom Province**
เกศรินทร์ โพธิ์ทา
Kedsarin Potha
E-mail: kedsarin.pot@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อศึกษาสภาพการณ์สวัสดิการผู้สูงอายุในอำเภอสามพราน (2) เพื่อระบุปัญหาด้านสวัสดิการผู้สูงอายุในอำเภอสามพราน และ (3) เพื่อเสนอยุทธศาสตร์ความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 22 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านสภาพการณ์และปัญหาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในระดับพื้นที่มีความครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ และสังคม ได้แก่การจ่ายเบี้ยยังชีพตามสิทธิ์ การส่งเสริมสุขภาพเชิงป้องกันและฟื้นฟู การจัดกิจกรรมทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนรวมทั้งการส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ และคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ (2) ด้านสวัสดิการผู้สูงอายุในอำเภอสามพราน พบว่าประกอบด้วยระบบบริการมีลักษณะกระจายกระจายและขาดการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานไม่มีฐานข้อมูลการที่เชื่อมโยงมิติสุขภาพ และขาดเครือข่ายสนับสนุนทางสังคม และ (3) เสนอยุทธศาสตร์ความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุอำเภอสามพราน พบว่าประกอบด้วย (ก) พัฒนาระบบดูแลสุขภาพแบบบูรณาการ (ข) การเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วยการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม (ค) การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (ง) การส่งเสริมสุขภาพทางสังคมและจิตใจ (จ) การพัฒนากลไกความร่วมมืออย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ความร่วมมือภาครัฐและเอกชน, สวัสดิการผู้สูงอายุ, การนํานโยบายไปปฏิบัติ

Abstract

This research has three objectives: (1) to study the welfare situation of the elderly in Sam Phran District; (2) to identify problems in the welfare of the elderly in Sam Phran District; and (3) to propose a cooperation strategy to sustainably improve the quality of life of the elderly. This research is qualitative research. 22 informants were used to collect data through in-depth interviews, and the data was analyzed using content analysis. The research found that: (1) the welfare situation and problems of the elderly at the local level are comprehensive in terms of economics, health, and social aspects, including the payment of stipends according to entitlements, preventive and rehabilitative health promotion, social activities to strengthen community relationships, and the promotion of occupations to increase income and self-worth of the elderly; (2) the welfare of the elderly in Sam Phran District consists of a scattered service system and lacks data integration between agencies, lacks a database linking health dimensions, and lacks a social support network; and (3) the proposed cooperation strategy

between the public and private sectors to develop the welfare of the elderly in Sam Phran District consists of: (a) developing an integrated healthcare system; (b) strengthening economic security by promoting suitable occupations; (c) developing an elderly-friendly environment; (d) promoting social and mental well-being; and (e) developing a sustainable cooperation mechanism.

Keywords: Public-private collaboration, Elderly welfare, Policy implementation

บทนำ

ปัจจุบัน โลกกำลังเผชิญกับภาวะประชากรสูงวัย (Aging Population) อย่างรวดเร็ว โดยองค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่าภายในปี ค.ศ. 2050 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปจะเพิ่มขึ้นเป็น 2,100 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 22 ของประชากรโลก สถานการณ์นี้สอดคล้องกับประเทศไทยที่มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยคาดว่าในปี พ.ศ. 2593 จะมีผู้สูงอายุถึง 19 ล้านคน หรือร้อยละ 26 ของประชากรทั้งประเทศ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าว ส่งผลให้ประชากรในวัยพึ่งพิงเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุวัยปลายที่มีแนวโน้มเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังและอยู่ในภาวะพึ่งพิงมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพของประเทศ

การเข้าสู่สังคมสูงวัยทำให้ประเทศต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องปฏิรูปเศรษฐกิจและสังคมเพื่อรองรับ "เศรษฐกิจผู้สูงอายุ" จากการสำรวจพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการหลักใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม สุขภาวะ เงินและรายได้ และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ สามารถแบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มติดสังคม (ร้อยละ 79.5) กลุ่มติดบ้าน และกลุ่มติดเตียง (ร้อยละ 20.4) ซึ่งผู้สูงอายุในกลุ่มติดบ้านและติดเตียงนั้น จำเป็นต้องได้รับบริการด้านสุขภาพและการดูแลที่มีคุณภาพอย่างใกล้ชิด

สำหรับพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นชุมชนเกษตรกรรมที่มีประชากรผู้สูงอายุอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัว เนื่องจากการอพยพของวัยแรงงานเข้าสู่เมืองใหญ่ ทำให้ผู้สูงอายุขาดแคลนผู้ดูแล ผู้สูงอายุในพื้นที่จึงต้องเผชิญกับปัญหาหลายมิติ ได้แก่ ปัญหาด้านเศรษฐกิจจากการขาดรายได้ ปัญหาด้านสุขภาพจากโรคเรื้อรัง ปัญหาด้านสังคม และจิตใจที่เกิดจากภาวะโดดเดี่ยว และปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่ยังไม่ครอบคลุม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์สวัสดิการผู้สูงอายุในอำเภอสามพราน
2. เพื่อระบุปัญหาด้านสวัสดิการผู้สูงอายุในอำเภอสามพราน
3. เพื่อเสนอยุทธศาสตร์ความร่วมมือภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุและพลพลัง (Active Aging)

เป้าหมายสำคัญของการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อผู้สูงอายุคือการสร้างผู้สูงอายุที่ทรงคุณค่า (Active Aging) โดยมุ่งเน้นเสาหลักสำคัญ ได้แก่ การมีสุขภาพดี การมีส่วนร่วมทางสังคม และการมีหลักประกันความ

มันคง การจัดสวัสดิการที่ดีจึงต้องไม่หยุดอยู่เพียงการสงเคราะห์ แต่ต้องมุ่งเน้นการดึงศักยภาพของผู้สูงอายุ ออกมาใช้ประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มพูนพลังของผู้สูงอายุในสังคมไทย ที่พบว่าผู้ที่สูงอายุได้รับการดูแลครบทั้งมิติทางกาย จิตใจ และการมีส่วนร่วมในสังคม จะส่งผลให้เกิดการพึ่งพาตนเองและยกระดับคุณภาพชีวิตได้อย่างเป็นรูปธรรม (สัญญา สดประเสริฐ และคณะ, 2565)

แนวคิดนโยบายสาธารณะและการจัดสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในพื้นที่ การจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุนั้น ภาครัฐต้องส่งเสริมให้ครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งด้านความมั่นคงทางรายได้ สุขภาพ และสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย (สมปอง สุวรรณภุมมา, 2564) นอกจากนี้ การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการที่ผสมผสานกับบริบทของพื้นที่ โดยพบว่าการจัดทำบริการสาธารณะที่เปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วม จะช่วยให้การนำนโยบายระดับท้องถิ่นไปปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์และก้าวข้ามข้อจำกัดด้านงบประมาณของภาครัฐได้ (ศรา ยุทธ คชพงศ์ และคณะ, 2564)

ทฤษฎีการปกครองแบบเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Governance) และความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและเอกชน (PPP)

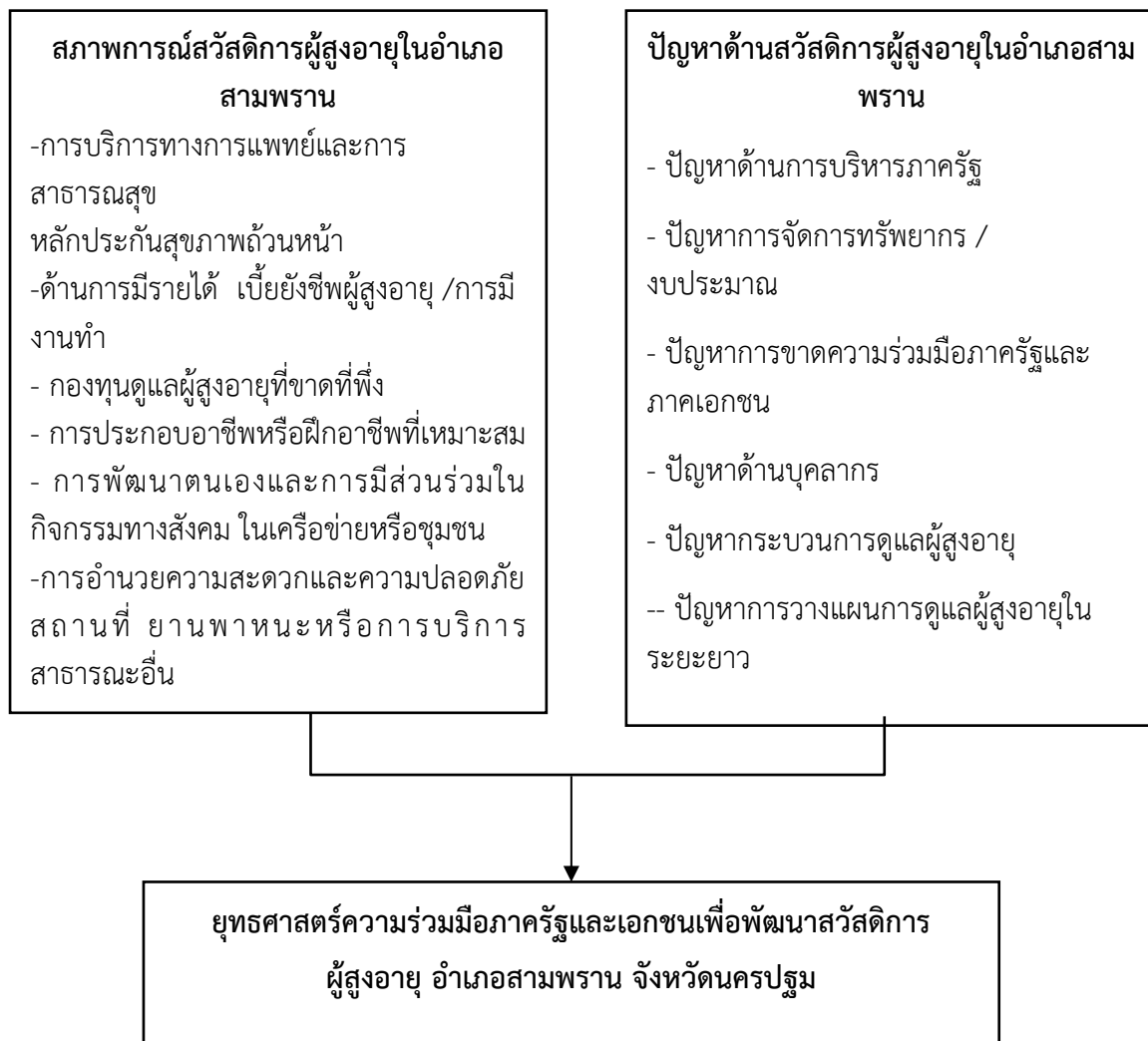
การบริการสาธารณะแนวใหม่กำหนดให้รัฐต้องเปลี่ยนบทบาทจาก "ผู้จัดทำบริการเองทั้งหมด" มาเป็น "ผู้ประสานงานและผู้อำนวยความสะดวก" การจัดระบบดูแลผู้สูงอายุตามแนวคิดการปกครองแบบร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรภาคเอกชน จึงเป็นกลไกสำคัญในการบริหารงานยุคใหม่ (จิตา รัักษ์ ลือชา และธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์, 2565) ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public-Private Partnership: PPP) นี้ จะช่วยดึงทรัพยากร ทั้งองค์ความรู้ งบประมาณ และนวัตกรรมจากภาคประชาสังคมหรือภาคธุรกิจ เข้ามาร่วมอุดหนุนโหล่งของการจัดบริการสาธารณะ ทำให้การดูแลผู้สูงอายุเกิดความยั่งยืน มากกว่าการพึ่งพากลไกของรัฐเพียงฝ่ายเดียว (จิตา รัักษ์ ลือชา และธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์, 2565)

ทฤษฎีการจัดการเชิงยุทธศาสตร์ภาครัฐ (Public Sector Strategic Management)

การบริหารและการจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาครัฐมีความแตกต่างจากภาคธุรกิจ เนื่องจากไม่ได้มุ่งเน้นการแสวงหากำไร แต่มีเป้าหมายสูงสุดคือ "การสร้างคุณค่าสาธารณะ" (Public Value) เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้น การจะพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ต้องเริ่มต้นจากกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมให้รอบด้าน และกำหนดกลยุทธ์แบบมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน (ภควดี อนุญาหงษ์, คชามาศ เต๋โซ, และจุฬาลักษณ์ บุญสุข, 2567)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เรื่อง ยุทธศาสตร์ความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มีกรอบแนวคิดงานวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 22 คน ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่

- 1) กลุ่มภาครัฐ จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสวัสดิการและสาธารณสุขจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอสามพราณ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
- 2) กลุ่มภาคเอกชน จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้ประกอบการในพื้นที่ ภาคธุรกิจที่สนับสนุนกิจกรรมทางสังคม และสถานประกอบการที่มีการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ
- 3) กลุ่มภาคประชาสังคมและประชาชน จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประธานชมรมผู้สูงอายุ หรืออาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ที่มีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุในระดับพื้นที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่เหมาะสมและได้นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นอกจากศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตแล้ว เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการพูดคุย สอบถาม และการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth

Interview) โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์จำนวน 8 ประเด็นได้แก่

1. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมด้านร่างกาย เป็นอย่างไร
2. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมด้านจิตใจเป็นอย่างไร
3. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมด้านความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นอย่างไร
4. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นอย่างไร
5. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร
6. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมด้านความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐเป็นอย่างไร
7. แนวทางที่เหมาะสมต่อการพัฒนายุทธศาสตร์ความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมเป็นอย่างไร
8. ข้อเสนอแนะต่อการสร้างยุทธศาสตร์ความร่วมมือภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ผลการอภิปราย

สรุปสภาพการณ์สวัสดิการผู้สูงอายุและข้อจำกัดเชิงระบบ

1. การดำเนินการในพื้นที่อำเภอสามพรานมีความพยายามจัดสวัสดิการอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งมิติการจ่ายเบี้ยยังชีพ การส่งเสริมสุขภาพ การจัดกิจกรรมทางสังคม และการส่งเสริมอาชีพ
2. ข้อจำกัดหลักคือระบบบริการยังมีลักษณะกระจัดกระจาย (Fragmented Service Delivery) และขาดการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน พื้นที่ศึกษาไม่มีระบบฐานข้อมูลกลางที่เชื่อมโยงมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมเข้าด้วยกัน ส่งผลให้ไม่สามารถประเมินความคุ้มค่าเชิงนโยบายและวิเคราะห์แนวโน้มระยะยาวได้
3. รูปแบบการให้บริการส่วนใหญ่ยังเป็นลักษณะมาตรฐานเดียว (One-size-fits-all Approach) ซึ่งไม่สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล (Individualized Needs) ได้อย่างครอบคลุม โดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงสูง ผู้สูงอายุที่อยู่ลำพัง หรือผู้ที่มีโรคเรื้อรังหลายโรค
4. ความสำเร็จที่ผ่านมามักเป็นความสำเร็จเชิงผลผลิต (Output) หรือตัวชี้วัดเชิงปริมาณ เช่น จำนวนกิจกรรมและจำนวนผู้เข้าร่วม แต่ยังเกิดช่องว่างเชิงนโยบาย (Policy Implementation Gap) ในการสร้างผลลัพธ์เชิงคุณภาพและผลกระทบระยะยาวด้านคุณภาพชีวิตที่แท้จริงของผู้สูงอายุ

สรุปปัญหาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

1. ความร่วมมือในปัจจุบันส่วนใหญ่มีลักษณะเฉพาะกิจ (Ad hoc Collaboration) เกิดขึ้นตามโอกาสหรือเทศกาล

2. เครือข่ายการทำงานขาดกรอบทิศทางเชิงสถาบัน (Institutionalized Framework) และมักพึ่งพาความสัมพันธ์ส่วนบุคคล (Personal-based Relationship) ทำให้ความร่วมมืออาจหยุดชะงักได้ง่ายเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารหรือบุคลากรประสานงาน

3. การทำงานร่วมกันยังขาดแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว ขาดเป้าประสงค์ที่ชัดเจน และไม่มีตัวชี้วัดผลลัพธ์ร่วม (Shared Outcomes) ทำให้การกำกับทิศทางและการประสานทรัพยากรขาดความเสถียรภาพและความยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผู้วิจัยนำเสนอยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ภายใต้แนวคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) ที่มองสวัสดิการเป็นระบบนิเวศทางสังคม ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาระบบดูแลสุขภาพแบบบูรณาการ ภาครัฐและสาธารณสุขอำเภอควรทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงทรัพยากร โดยจัดทำฐานข้อมูลความต้องการอุปกรณ์ทางการแพทย์และขอความร่วมมือจาก มูลนิธิและองค์กรการกุศลในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนอุปกรณ์ เช่น รถเข็น เตียงปรับระดับ ให้แก่ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง พร้อมทั้งประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการที่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ในการร่วมวิจัยและพัฒนาแอปพลิเคชันแจ้งเตือนเหตุฉุกเฉินและระบบติดตามสุขภาพทางไกลเพื่อยกระดับการดูแลให้ครอบคลุม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ภาครัฐควรดำเนินนโยบายเชิงรุกด้วยการประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการและโรงงานในอำเภอสามพราณ เพื่อเปิดพื้นที่การจ้างงานและจัดทำระบบการทำงานที่ยืดหยุ่น (Flexible Working) ที่เหมาะสมกับวัย พร้อมทั้งส่งเสริมให้ วิชากิจชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นช่องทางจัดจำหน่ายและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ โดยใช้หลักการ Universal Design และแนวคิด Aging in Place เพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัย โครงสร้างพื้นฐาน และพื้นที่สาธารณะให้ปลอดภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมสุขภาวะทางสังคมและจิตใจ มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมระหว่างรุ่น (Intergenerational Activities) และสร้างเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อลดความรู้สึกโดดเดี่ยวและเพิ่มคุณค่าในตนเอง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากลไกความร่วมมืออย่างยั่งยืน เน้นการสร้างธรรมาภิบาลเครือข่าย ผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระดับอำเภอ การทำแผนยุทธศาสตร์ร่วม และระบบประเมินผลแบบมีส่วนร่วม โดยการเชิญตัวแทนจากสถานประกอบการและวิชากิจชุมชน เข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการสวัสดิการระดับอำเภอ เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้ร่วมเสนอความเห็น ตัดสินใจ และกำกับดูแลการใช้งบประมาณให้เกิดคุณค่าสาธารณะ และตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

1. จัดตั้งกลไกความร่วมมือถาวรระดับอำเภอ พร้อมกำหนดบทบาทหน้าที่และตัวชี้วัดร่วมอย่างชัดเจน โดยควรยกระดับจากความร่วมมือแบบเฉพาะกิจ (Ad hoc Collaboration) ให้เป็นกรอบสถาบัน (Institutionalized Framework) เพื่อลดการพึ่งพาความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีบทบาทร่วมในการกำหนดเป้าหมายและการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์

2. พัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุแบบบูรณาการ เพื่อสนับสนุนการวางแผนและติดตามประเมินผลระบบข้อมูลนี้ควรเชื่อมโยงมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยลดความซ้ำซ้อนของการบริการ เพิ่มความแม่นยำของการจัดการรายกรณี (Case-based Precision) และสนับสนุนการบริหารภาครัฐที่ตัดสินใจบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ (Evidence-Based Policy)

3. ส่งเสริมการวางแผนยุทธศาสตร์ร่วมระยะ 5 ปี ที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่น การมีแผนระยะยาวจะช่วยกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และตัวชี้วัดผลลัพธ์ร่วม (Shared Outcomes) อย่างชัดเจน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการทำงานที่ขาดความต่อเนื่อง และทำให้การประสานทรัพยากรระหว่างภาคส่วนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. พัฒนาระบบติดตามประเมินผลที่เน้นผลลัพธ์และผลกระทบระยะยาว ควรเปลี่ยนจากการวัดผลความสำเร็จเชิงผลผลิต (Output) หรือตัวชี้วัดเชิงปริมาณ เช่น จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ไปสู่การประเมินผลลัพธ์เชิงคุณภาพและผลกระทบ (Impact) ที่สะท้อนคุณภาพชีวิตที่แท้จริงของผู้สูงอายุ เพื่อป้องกันภาวะภาพลวงตาของความสำเร็จเชิงตัวเลข (Performance Illusion)

5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในฐานะหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ ภาครัฐควรจูงใจให้สถานประกอบการในอำเภอสามพราน เข้ามามีบทบาทในกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เช่น การทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในการจ้างงานผู้สูงอายุ หรือการให้สิทธิหักลดหย่อน เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อเปลี่ยนจากบทบาทผู้บริจาค มาเป็นผู้ร่วมสร้างคุณค่าสาธารณะอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของยุทธศาสตร์ที่เสนอ เพื่อเป็นการหาหลักฐานเชิงประจักษ์และทดสอบประสิทธิภาพของกรอบยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ด้านเมื่อนำไปปฏิบัติจริงในพื้นที่

2. ศึกษาเปรียบเทียบพื้นที่อื่นเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จเชิงบริบท เพื่อทำความเข้าใจถึงความแตกต่างของสภาพแวดล้อม บริบททางสังคม และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยให้เห็นปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

3. ศึกษารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในเชิงลึก เพื่อพัฒนาโมเดลต้นแบบระดับจังหวัดหรือระดับประเทศ โดยควรถอดบทเรียนจากกระบวนการทำงานแบบบูรณาการ เพื่อนำข้อค้นพบไปพัฒนาเป็นโมเดลที่สามารถขยายผลการใช้งานในระดับที่กว้างขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ธิดารักษ์ ลือชา และธีระภัทรา เอกผายยสวัสดิ์. (2565). การจัดระบบดูแลผู้สูงอายุตามแนวคิดการปกครองแบบร่วมมือ: กรณีการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรภาคเอกชน. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(2), 274-294.
- ภควดี อนุญาหงษ์, คชามาศ เตโช, และจุฬาลักษณ์ บุญสุข. (2567). การจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาครัฐ: แนวทางสู่ความสำเร็จและการพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*, 2(4), 757-766.
- ศราวุธ คชพงศ์, ดนัย ผ่องแผ้ว, กุลชาติ บุญกลิ่นสอน, และธนัสถา โจนนตระกูล. (2564). การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *Journal of Modern Learning Development*, 6(5), 274-288.
- สมปอง สุวรรณภุมมา. (2564). แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 6(2), 220-232.

สัญญา สดประเสริฐ, สุทธญาณ โอบอ้อม, พระครูใบฎีกาธีรยุทธ ภูโคกหวาย, พระอุทิศ สุขแสง, และสุรัตน์ พักน้อย (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มพูนพลังของผู้สูงอายุในสังคมไทย. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 7(1), 232-240.